

Sisäministeriö

1/2

Viite:

Sisäministeriön lausuntopyyntö 30.4.2019, SMDno-2015-1509

Asia:

Lausuntopyyntö esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 luvun 22 §:n muuttamista koskevasta luonnoksesta ja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi siviilitiedustelusta

Siviilitiedustelua koskevan asetusluonnoksen perustelumuihistiossa on tuotu esille, että Suomessa on tällä hetkellä niin sanottu toimitusministeristö, koska pääministeri pyysi 8.3.2019 hallituksen eroa tasavallan presidentiltä, joka myönsi eron. Oikeuskanslerinvirasto on antanut perustelumuihistiossa mainitun yleisen kannanoton toimitusministeristön asemasta sekä siihen liittyvän täydentävän kannanoton koskien asetusten antamista. Viitataan perustelumuihistiossa näiltä osin kirjattuun. Käsillä olevassa asetusluonnoksessa määrätään käsitykseni mukaan pääosin sellaisista teknisluonteisista asioista, joista voidaan poliisilain 5 a luvussa ja tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetussa laissa säädettyjen asetuksenantovaltuuksien nojalla säätää valtioneuvoston asetuksella, jonka myös mahdollisesti edelleen toimiva toimitusministeristö voi antaa. Toimitusministeristöllä ei ole myöskään estettä antaa esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annettua valtioneuvoston asetuksen muuttamista koskevaa valtioneuvoston asetusta.

Siviilitiedustelua koskevan asetusluonnoksen 20 §:n 4 kohdassa säädettäisiin, että jäljentämisestä laadittavaan pöytäkirjaan on merkittävä päätöksen voimassaoloaika. Asetusluonnosta koskevassa perustelumuihistiossa (s. 12) todetaan tältä osin seuraavaa (kursiv. tässä): ”*Poliisilain 5 a luvun 33 §:ssä ei säädetä luvan voimassaoloajasta vastaavalla tavalla mitä useiden muiden tiedustelumenetelmien kohdalla. Jäljentäminen on lähtökohtaisesti kertaluontoinen toimi eikä sitä varten ole katsottu tarvittavan kolmen tai kuuden kuukauden luvassa tai päätöksessä määrättyä määräaika, jonka kuluessa jäljentäminen olisi tehtävä. Jäljentäminen olisi tehtävä niin pian kuin mahdollista ja jäljentämisen toteuttamiseen tulisi asettaa tarkoituksenmukainen määräaika, joka voisi kulkea yhdessä esimerkiksi paikkatiedustelua koskevan prosessin kanssa.*” Perustelumuihistiossa todetun perusteella näyttäisi siltä, että asetuksen mainitussa kohdassa ei yksinomaan säädettäisi päätöksen voimassaoloajan kirjaamisesta pöytäkirjaan, vaan tosiasiallisesti myös siitä, että tällainen määräaika ylipäätään tulisi asettaa. Perustelumuihistio on määräjän asettamisvelvollisuuden osalta hyvin täsmentymätön. Totean lisäksi selvyuden vuoksi, että tällaisesta velvollisuudesta asettaa määräaika/voimassaoloaika tulisi nähdäkseni lähtökohtaisesti säätää lain tasolla.

Minulla ei muutoin ole lausuntopyyntöä koskevaan asetuserinnöön tai asetusta koskevaan muutokseen sisällöllistä huomautettavaa. Korostan kuitenkin, että asetuserinnöön ja sitä koskevan perustelumuiston sekä asetusta koskevan muutoksen perustelumuiston oikoluku näyttää olevan suorittamatta, joten ne tulisi vielä käydä huolellisesti läpi. Oikeuskanslerinvirastossa ei varsinaista oikolukua suoriteta, mutta totean, että sekä luonnos että sitä koskeva perustelumuistio sisältävät joitakin virheellisiä kirjauksia (esim. 6 §:n 6 kohdassa viitataan ilmeisen virheellisesti samaan 6 kohtaan ja esim. perustelumuistiossa 15 §:n kohdalla viitataan virheellisesti siinä mainitun valtioneuvoston asetuksen 3 luvun 15 §:ään, kun viittaus kaikei tulisi tehdä 13 §:ään). Asetuksen muutosta koskeva perustelumuistio sisältää puolestaan ainakin momenttien numerointia koskevia virheellisiä kirjauksia.

Totean lisäksi, että siviilitiedustelua koskeva asetuserinnöön ovat oikeudelliselta merkityssisällöltään monilta osin yhteneväinen sen kanssa mitä säädettäisiin puolustusministeriön ehdottamassa valtioneuvoston asetuksessa sotilastiedustelun tiedustelumenetelmistä sekä puolustusministeriön asetuksessa sotilastiedustelun valvonnasta puolustushallinnossa ja valvonnasta annettavista kertomuksista. Niiltä osin kuin siviili- ja sotilastiedustelua koskevissa asetuksissa säädettäisiin samoista asioista ja perustelumuistiotkin ovat oikeudelliselta merkityssisällöltään identtiset, olisi perusteltua, että myös asetusten sanamuoto olisi oikeudelliselta merkityssisällöltään yhteneväinen.

Esimerkiksi siviilitiedustelua koskevan asetuserinnöön mukaan eri siviilitiedustelumenetelmiä koskeviin pöytäkirjoihin olisi merkittävä ”tieto tiedusteluvalvontavaltuutetulle poliisilain 5 a luvun 61 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä” (2-10, 12, 14, 16 ja 20 §) ja ”tiedusteluvalvontavaltuutetulle poliisilain 5 a luvun 61 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen ajankohta” (19 §). Sotilastiedustelun tiedustelumenetelmistä annettavan valtioneuvoston asetuksen mukaan eri tiedustelumenetelmiä koskeviin pöytäkirjoihin olisi puolestaan merkittävä ”tiedusteluvalvontavaltuutetulle sotilastiedustelusta annetun lain 108 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen ajankohta kellonajan tarkkuudella” (3-10 ja 12 §) ja ”tieto tiedusteluvalvontavaltuutetulle sotilastiedustelusta annetun lain 108 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä” (2 §) ja ”tiedusteluvalvontavaltuutetulle sotilastiedustelusta annetun lain 108 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen ajankohta” (14, 16, 19-20 §). Perustelumuistioista ei ylipäätään ilmene, minkä vuoksi asetuserinnöön sanamuoto on edellä kerrotuin tavoin epäyhtenäinen.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO